

Digitaal humanisme

Ouke Arts

Cultuur verslindt strategie met gemak, leerden wij van Peter Drucker. Ook technologie kan een strategie maken of breken. Al sinds de industriële revolutie gaan maatschappelijke ontwikkelingen en technologische doorbraken hand in hand. En strijden gevestigde spelers en nieuwe toetreders om marktleiderschap met technologie als voornaamste wapen. Digitale technologieën hebben dit evolutionaire proces met hun schaalbaarheid ongekend versneld. Wie nog niet was overtuigd van de voordelen van digitale technologieën kreeg tijdens de Eerste Pandemie van de 21e eeuw het laatste zetje (wie nog niet was overtuigd van de nadelen kreeg ook het laatste zetje). Toch spreek ik liever niet van 'digitale transformaties'. De transformatieve kracht die aan digitale technologieën wordt toegedicht, dicht ik aan mensen toe. Technologieën maken de wereld niet per se mooier en beter. Mensen doen dat. Dankzij toegankelijke digitale middelen heeft een groot aantal leerlingen, kenniswerkers en zakelijk dienstverleners verregaande crisismaatregelen relatief eenvoudig kunnen doorstaan. Maar het was het menselijk contact dat uiteindelijk het verschil maakte, ook in een noodgedwongen volledig digitale werkelijkheid. We zijn als maatschappij ook langzaam kritischer aan het worden op de rol van de grote technologiebedrijven in maatschappelijk relevante sectoren als educatie, zorg en media. We leven in een groeiend besef van wat ik 'digitaal humanisme' noem: het streven naar technologieën die ons bestaan vanuit sociale waarden mooier en beter maken.

Een voorbeeld. Een nieuwsorganisatie die digitaal humaniseert in plaats van transformeert kiest ervoor om vrijheid van digitale informatie op zoveel mogelijk plekken in de wereld vanuit journalistieke waarden na te streven. Onafhankelijk en bij voorkeur publiek-privaat gefinancierd. Dat vraagt om een grote mate van persvrijheid, die - ironisch genoeg - ernstig wordt beperkt door de macht van de grote digitale mediaplatformen.

De digitale transformatie bracht ons namelijk platformen die toetsenbordlegers faciliteren in het monddood maken van journalisten, structureel weigeren inhoudelijke verantwoordelijkheid te nemen voor het verspreiden van onwaarheden, met algoritmen de pluriformiteit van nieuwsberichten beperken, en de digitale onveiligheid vergroten. Het digitaal humanisme zet hier de universele digitale rechten van de journalist tegenover, reguleert digitale verantwoordelijkheden en maakt de door algoritmen gemaakte keuzen transparant en voor de gebruiker beïnvloedbaar. Zo kan de journalistiek blijven doen wat nodig is: machthebbers controleren door kritische vragen te stellen, oplichters ontmaskeren door te blijven graven naar feiten, en ons allen informeren over wat waar is en waarom.

Leve het digitaal humanisme!

--

Ouke Arts (1978) is managing partner van Thasis en adviseert over strategie en innovatie. Naast zijn werk is Ouke actief als bestuurder in de culturele sector en betrokken bij journalistiek en politiek.

